

ДИНИ РАДИКАЛИЗМНІҢ СЕБЕПТЕРІ МЕН ҚАУІПТЕРІ

Діннің адамзат баласының өмірінде алатын орны айрықша. Әлемде сан мыңдаған діни сенім-наным, конфессия, дәстүрлі және әлемдік дін бар. Олардың пайда болуы, қоғамға ықпалы, ішкі канондары, өзара қарым-қатынасы, әлемдік және жергілікті саясатқа

ықпалы, өзгелер тарапынан мойындалуы немесе танылуы бір-бірінен әрқилы және өзіндік айтарлықтай ерекшеліктері бар. Діннің адамды жақсылыққа, ізгілікке, бауырмалдыққа тәрбиелейтін тұстары өте көп. Алайда діннің канондарын өзінің теріс мақсатына пайдаланып, сананы теріс манипуляциялау арқылы елді, қоғамды адастыруға тырысатын және іс жүзінде үлкен зорлық-зомбылық жасауға дейін жеткізетін топтар немесе жекелеген адамдар бар. Біз де бүгінгі мақаламызда осы жайлы, яғни діни радикализм себептері мен оның қоғамға зияны туралы қысқаша баяндайтын боламыз. Діни радикализмнің себептері, қазіргі әлемде діни радикализмнің пайда болу себептері көп. Сондай-ақ мақсатты насихат және қаржыландыру маңызды рөл атқарады. Алайда, бұған қоса, басқа да бірқатар факторлар бар. Бұл процесс әсіресе өткір әлеуметтік қайшылықтар, экономикалық проблемалар бар, мәдени және дүниетанымдық баламалар жоқ аймақтарда қарқынды жүріп жатыр. Олардың бірнеше факторына тоқталып кеткен дұрыс:

Біріншіден, Әлеуметтік әділетсіздік те діни радикализмнің дамуына ықпал етеді. Бюрократиялық озбырлық, жемқорлық, парақорлық, әділетсіздіктер азаматтардың құқықтарының бұзылуы және басқа да осындай факторлар бұл процессті саяси бағытқа аудару үшін өртүрлі секталардың өкілдері қолданатын жаппай наразылыққа әкеледі.

Екіншіден, Психологиялық проблемалар адамдардың радикалды діни ұйымдарға араласуының себептерінің бірі болып табылады. Олар көбінесе отбасылар мен қоғамдағы әртүрлі әлеуметтік мәселелермен байланысты. Бұл проблемалар, сондай-ақ адамның оларды шеше алмауы ашуланшақтық пен кемшілік кешендеріне әкеледі. Мұндай психологиялық жағдайда адамдар радикалдарды насихаттауға бейім болады. Тағы бір фактор әлемдік интеграциялық үдерістерге өлсіз тартылу болып табылады. Мұсылман халқы тұратын әлемнің көптеген аймақтарында дәстүрлі патриархалды өмір салты сақталады, халық көбінесе дәстүрлі өмір сүреді. Бұл фактор радикалды секталардың қолында ойнайды, олардың бәрі өсіру алаңы болып табылады, өйткені олардың діни тұжырымдамалары негізінен консерватизмге негізделген.

Жұмыссыздық пен кедейлік радикалды топтарды насихаттаудың сәтті болуына ықпал етеді. Әлеуметтік тұрақсыз жастар дінді қазіргі әлеуметтік проблемаларға қарсы наразылық құралы ретінде қарастырады. Мемлекеттің өзінің тұрақты идеологиясы мен құндылықтарын құра алмауы радикалды діни топтарға идеологиялық деңгейде қарсы тұруға мүмкіндік бермейді. Негізінен мұның бәрі жазалау және тыйым салу шараларына байланысты. Бірақ бұл экстремистерге сәтті қарсы тұру үшін жеткіліксіз деп білемін.

Ал, енді діни радикализмнің қауіптеріне тоқталсақ. Ол үшін Радикализм анықтамасын беру керек. Радикализм термині (лат. radix – түбір) – түріндегі математикалық таңба. Радикал арқылы түбірден шығару амалы, сондай-ақ түбір табудың нәтижесі (мысалы, түріндегі сан) белгіленеді немесе «Барлық саладағы түбегейлі өзгеріспен қоса, қолданыстағы құрылымнан толығымен бас тартуға насихаттау» деген мағынаны береді. Қазіргі таңда бұл сөз қазақ тіліне еніп кетті. Радикал – сөзін қазақ тіліндегі негізі ұғымы ретінде «белсенді» деп аударуға негіз бар. Ал, діни тұрғыдан алғанымызда радикализм, «діндар» немесе «діншіл» деген сөздердің мағынасы. Кей жағдайларда радикализмге «дін» сөзін қосып

«экстремизм» және «терроризм» сынды терминдердің тіркесі ретінде қолданысқа еніп кетті. Радикализм экстремизм мен терроризмге апарар жолдардың бірі ғана. Радикал тек діни ұғым ғана емес. Радикал ұлтшыл, радикал футболшы, радикал саясаттанушы және радикал діндар деген сөз тіркестерімен бірге қолданғанда, сол салаға көп көңіл бөлген адамға қарай айтылатынын байқаймыз.

XIX ғасырда радикализм либералды, антиклерикал, демократияны қорғаушы және прогрессивті саяси ұстанымды анықтай отырып, радикалды әсіре діншілдік сынды анти-либерализм, фундаментализм, антидемократиялық және реакциялық болып қалыптасты. Сонымен қатар, радикализмде зорлық-зомбылық бар ма, жоқ па? Осыны анықтауымыз қажет. Әсіресе Батыс елдерінде XIX ғасырдың аяғы мен XX ғасырдың басында, зорлық-зомбылыққа жүгінбеген (радикалистер) белсенділердің іс-әрекеті, небәрі бір ғасыр ішінде бұл сөздің ұғымының мазмұны түбегейлі өзгеріп кетті.

Адамзат баласы сан ғасырлар бойы діни радикализмнен зияндық шегіп келеді. Діннің радикалды сипатқа ие болуы ол діннің түріне, атына байланысты емес. Сол дінді өзінің саяси, экономикалық, әлеуметтік сипаттағы жмысық мақсатына пайдалануды көздейтін жекелеген топтар мен адамдарға байланысты. Діни пайымдар мен шарттарды радикалды мақсатта пайдаланудың соңы экстремизм мен терроризмге ұласып жататынын әлемдік жағдай көрсетіп келеді. Жалпы, әлемдік өркениеттер ұзақ жылдар бойы қалыптасқан өмірлік құндылықтар мен тарихи оқиғалар аясында түзіледі. Ғасырлар бойы бір жерде қалыптасқан рухани құндылықтар, салт-сана, көзқарастың оңайлықпен өзгеріске түспейтіні айқын, өзгеріс болған күннің өзінде белгілі бір деңгейде рухани және қарулы қақтығыстардың орыналуына әкеліп соғуы әбден мүмкін. Өйткені үйреніскен, қалыптасқан құндылықтардың адам санасынан, қоғамдық өмірден оңайлықпен ажырамайтыны жасырын емес. Діни радикализм қоғам арасында жат идеологияны таратып, алауыздық тудырса, оларды топ-топқа бөліп, қоғамның берекесін қашырса, еліміздің ішкі діни ахуалының тұрақтылығы мен қауіпсіздігіне үлкен қатер төнуі мүмкін. Халық арасында «Адасқанның айыбы жоқ, қайтіп үйірін тапқан соң» деген сөз бар. Діни радикализмнің емі – діни және зайырлы құқықтық сауаттылық. Осыған орай, дерадикализациялау іс-шарасы қазіргі азаматтық қоғамда өзекті тақырыпқа айналып отыр. Айтылған мәселелерді шешудің оңтайлы жолдарын табу үшін мемлекет пен азаматтар дәстүрлі рухани құндылықтарды, төл мәдениетті, салт-дәстүрді, ұлттық дүниетанымды жаңғырта отырып, радикализмнің кез келген түрлері мен бой көрсетулеріне қарсы біртұтас шеп құру – уақыт талабы. Қоғамның қозғаушы күштерінің бірі болып есептелетін діннің адам мен адам, адам мен қоғам арасындағы қарым-қатынаста өзіндік орны бар. Жақсы қасиетімізді ұштап, ұлттық құндылықтарымызға қайшы келетін, қоғамдағы тұрақтылық пен келісімге, мемлекеттің тұтастығына кері әсер ететін, елдігіміздің шырын бұзатын діни радикализм сияқты қасіреттен сақ болу – әрбір азаматтың абыройлы борышы. Қорыта келгенде, радикалды діни идеялар қоғамдағы тыныштықты бұзатыны әлдеқашан дәлелденген. Ғылым мен білім салтанат құрған XXI ғасырда дінді ақылмен, байыппен және қазіргі заманның қалыптасқан шарттарымен қатар ұстанбаса радикалды көңіл-күйге әкеліп соғатыны анық. Сондықтан сөз соңында мақаланы әйгілі ғалым Мырзатай Жолдасбековтың мақаласында айтылғандай «Дінді ұстай алсаң қасиетің, ұстай алмасаң қасіретің» деген оймен аяқтағым келіп отыр.

Хабзат Қасенұлы БАУЖАНОВ,
Ақмола облысы Дін істері басқармасының
«Конфессияаралық қатынастарды талдау және
дамыту орталығы» КММ Ақпараттық-насихат
бөлімінің Зеренді ауданы бойынша теолог маманы,
тарих магистрі

Будь здоров

Мойте фрукты и овощи перед едой

Овощи, фрукты, ягоды, зелень являются одним из источников заражения паразитами. Паразиты попадают на растение через воду, которой поливают грядки, и через почву, в которой паразитов немало. Лямблии, аскариды, трихоцефалез нередко встречаются на овощах, фруктах, зелени, вызывая нарушения в работе ЖКТ, ферментную недостаточность, дискинезию желчных путей, кожный зуд, аллергию, синдром хронической интоксикации вторичную иммунную недостаточность и другое.

Очищенные овощи и мытые ягод - профилактика заражения глистами. Кроме того, мытье снижает содержание нитратов в овощах и фруктах на 10-15%. Чтобы помыть «хрупкие» клубнику, малину, смородину и другие ягоды, положите их в дуршлаг тонким слоем и обильно облейте холодной кипяченой водой, а затем опшарьте кипятком. После этого нужно опустить дуршлаг с ягодами в холодную воду и замочить на 5-10 минут.

Несмотря на изобилие «родных» свежих овощей и фруктов, в супермаркетах и на рынках продаются импортные фрукты и овощи. Обычно они выглядят красивыми и блестящими. На самом деле, блеск этот искусственный. Товар едет к нам издалека, поэтому его обрабатывают специальным восками, парафинами и химическими веществами, чтобы свежие овощи и фрукты меньше портились. Эти вещества в больших количествах вызывают аллергию, раздражают кожу, слизистые оболочки дыхательных путей и глаз. Если мы моем такие овощи и фрукты просто под проточной водой, удалить вещества не получится. Для обработки фруктов и овощей с такой химией нужно использовать щеточку и мыльный раствор из хозяйственного мыла. Мыть овощи и фрукты в мыльной воде нужно хотя бы 3 минуты.

Д. Рибачок,
лаборант санитарно - гигиенической лаборатории
Егиндыкольского районного отделения

Ақпараттық хабарлама

Аудандық «Алтын астық» газетінің редакциясы 2022 жылғы 5 маусымда өтетін республикалық референдумға материалдарды орналастыру шарттары туралы хабарлайды.

Қазақстан Республикасының референдум туралы Заңының 7 бабына сәйкес «Алтын астық» газетінің беттеріне материалдарды, оның ішінде үгіт материалдарын орналастыру құны бір шаршы сантиметр үшін 150 теңгені құрайды.

Информационное сообщение

Редакция районной газеты «Алтын астық» сообщает об условиях размещения материалов к республиканскому референдуму, который состоится 5 июня 2022 года. Согласно статьи 7 Закона о референдуме Республики Казахстан стоимость размещения материалов на страницах газеты «Алтын астық», в том числе агитационных материалов, составляет 150 тенге за один квадратный сантиметр.

Құрметті қазақстандықтар!

2022 жылғы 5 маусымда Президенттің Жарлығымен тағайындалған Қазақстан Республикасының Конституциясына өзгерістер мен толықтырулар енгізу мәселесі бойынша республикалық референдум өтеді.

Референдумға қатысу құқығына он сегіз жасқа толған Республика азаматтары ие. Референдум азаматтардың өз иқтиярымен қатысу, еркін ашық білдіру, сондай-ақ жалпыға бірдей, тең, төте және жасырын дауыс беру принциптері бойынша өткізіледі.

Референдумға «Қазақстан Республикасының Конституциясына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы «2022 жылғы 6 мамырда бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланған «Қазақстан На референдум вынесен вопрос: «Принимаете ли Вы изменения и дополнения в Конституцию Республики Казахстан, изложенные в проекте Закона Республики Казахстан о внесении изменений и дополнений в Конституцию Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в Конституцию Республики Казахстан», опубликованном в средствах массовой информации 6 мая 2022 года».

Сіздің таңдауыңыз маңызды!

Қазақстан Республикасының
Орталық референдум комиссиясы

Уважаемые казахстанцы!

5 июня 2022 года состоится Республиканский референдум по вопросу внесения изменений и дополнений в Конституцию Республики Казахстан, назначенный Указом Президента.

Правом на участие в референдуме обладают граждане Республики, достигшие восемнадцатилетнего возраста.

Референдум проводится на принципах добровольного участия, свободного волеизъявления, а также всеобщего, равного, прямого и тайного голосования граждан.

На референдум вынесен вопрос: «Принимаете ли Вы изменения и дополнения в Конституцию Республики Казахстан, изложенные в проекте Закона Республики Казахстан о внесении изменений и дополнений в Конституцию Республики Казахстан», опубликованном в средствах массовой информации 6 мая 2022 года».

Ваш выбор важен!

Центральная комиссия референдума

Республики Казахстан